

„ДИГИТАЛЕН АРХИВ МАРИН ДРИНОВ“ – РЕЗУЛТАТИ И ПЕРСПЕКТИВИ

Цв. Величкова

Величкова, Цв. „Дигитален архив Марин Дринов“ – резултати і перспективи

У статті йдеться про один із перших проектів Наукового архіву Болгарської академії наук, пов'язаних із скануванням архівного фонду Марина Дринова з метою популяризації документальної спадщини видатного болгарського вченого. Розкриваючи зміст „Дигитального архіву Марина Дринова“, автор наголошує на перспективах його подальшого розширення за рахунок нових документів: біографічного характеру й таких, що відображають його науково-організаційну, службову, громадську та політичну діяльність.

Ключові слова: Марин Дринов, Болгарська академія наук, Науковий архів БАН, інформаційні технології.

Величкова, Цв. «Дигитальный архив Марин Дринов» – результаты и перспективы

В статье идет речь об одном из первых проектов Научного архива Болгарской академии наук, связанных со сканированием архивного фонда Марина Дринова с целью популяризации документального наследия и увековечивания памяти выдающегося болгарского ученого. Раскрывая содержание «Дигитального архива Марина Дринова», автор акцентирует внимание на перспективах его дальнейшего расширения за счет новых документов биографического характера, а также тех, которые отражают его научно-организационную, служебную, общественную и политическую деятельность.

Ключевые слова: Марин Дринов, Болгарская академия наук, Научный архив БАН, информационные технологии.

Velichkova, Cv. “Digital archive Marin Drinov” – results and prospects

This article deals with the first projects of the Scientific Archive of the Bulgarian Academy of Sciences, associated with the scanning of archival fund Marin Drinov in order to promote documentary heritage and perpetuate the memory of the great Bulgarian scientist. Revealing the contents of the “Digital archive Marin Drinov”, the author focuses on the prospects for further expansion through new biographical documents, as well as those which reflect his scientific and organizational, service, social and political activities.

Keywords: Marin Drinov, Bulgarian Academy of Sciences, Scientific Archive BAN, IT.

Проф. М. Дринов е ключова фигура в българското мемориално пространство като част от паметта на две епохи – възрожденската и следосвобожденската. Той е първият наш университетски историк и учен, един от основателите на Българското книжовно дружество (БКД) в Браила през 1869 г., пръв негов член и дългогодишен председател (1869–1882, 1884–1898). На него се дължи историческата заслуга не само за създаването, но и за развитието и укрепването на първата българска научна институция – Българската академия на науките (БАН). Проф. Дринов е един от най-заслужилите българи в нашата история (на 31 място в списъка от 100-те най-влиятелни българи)¹. Той получава признание за своите научни трудове, обществена дейност и гражданска позиция още приживе.

Един от първите проекти на Научния архив на БАН (НА–БАН) е „Дигитален архив Марин Дринов“ (<http://www.math.bas.bg/digi/drinov/archiv.html>), който беше осъществен в сътрудничество със секцията „Приложения на информационните технологии в хуманитарните науки“ към Институт по математика и информатика при БАН (ИМИ–БАН). Проектът стартира през 2006 г. със сканирането на 24 архивни единици (176 факсимилета на ръкописи, 14 печатни страници и 15 черно-бели снимки) от фонд №104К на НА–БАН.

Архивният фонд на М. Дринов не е голям и може да се каже, че е създаден изкуствено. На 7 март 1956 г., по случай честване на 50 години от смъртта на Дринов, Комитетът за проучване миналото на Панагюрище дарява на Научния архив документи и 10 фотографии на Дринов и семейството му.

Като „Начало“ дигиталният архив описва целите на проекта: запазване и популяризиране на част от документалното наследство на Дринов в интернет пространството. Направена е характеристика на архивния фонд, начина на постъпване на документите, както и тяхната обработка. Уточнени са бъдещите му планове. Следващата стъпка са заслугите

на М. Дринов за просветата, науката, обществения и политически живот в България. Публикуван е изцяло описът на архива. Има препратки към полезните връзки, които са: библиография на съчиненията на Дринов, сайтовете на НА–БАН, ИМИ–БАН и къща-музей „Марин Дринов“ в Панагюрище.

Обобщено, съдържанието на „Дигитален архив Марин Дринов“ е следното: биографични бележки, написани през 1893 г. от Н. Ф. Сумцов – професор в Харковския университет; библиография на част от публикуваните трудове, както и части от лекции; първата встъпителна лекция на Дринов в университета в Харков (1873); доклад на декана на Историко-филологическия факултет при същия факултет за избора на Дринов за извънреден професор при Катедрата по славянски езици (1876); доклад от управляващия Харковския учебен окръг до Съвета на Харковския университет за командироването на Дринов на разположение на княз Черказки (1877); доклад на Дринов до ректора на университета във връзка с честването на неговата 30-годишна научна дейност в България (1902); доклад на декана на Историко-филологическия факултет на Харковския университет за създаване на дарителски фонд за награждаване на най-добро съчинение по славянознание в памет на Дринов (1907) и др.

В „Галерия“ са показани: портретни снимки на Дринов, на неговата майка Мария, брат му Найден, съпругата му Маргарита и сина им Александър; родният град и къщата в Панагюрище; приятелят му Нешо Бончев; групови снимка на Дринов с български студенти в Москва, със славистите – Н. П. Кондаков, В. Ягич, Пипин, Шахматов и др.

Дигитализираните архивни единици във формат PDF съответстват на архивния опис, но хронологичният принцип е нарушен, което не е пречка на този етап за бързото търсене, защото дигитализираният архив не е голям. Според колегите от Лабораторията за цифровизация при ИМИ–БАН дигитализирането на личен архивен фонд е първо по рода си в България. То е оригинално като технология, методология и класификация на дигитализираната информация. Сканирането на документите е извършено в сивата гама (256 нюанса на сивото) със скенер Zeutschel OS5000 TT с резолюция на архивното копие 400 dpi. Електронното издание на архива, публикувано на сайта, не може да бъде копирано, възпроизвеждано и разпространявано с комерсиална цел. Изданието е придружено със CD и може да бъде използвано с образователна цел. Предвижда се всички ръкописи да имат разчетен вариант в PDF формат. Тук са публикувани разчетените варианти само на архивни единици № 1 и № 8. „Дигитален архив Марин Дринов“ е една минимална част от документалното наследство на големия български учен, запазено в НА–БАН, но има предимството, че е първото по рода си цифровизирано издание, достъпно за всички в интернет пространството.

Известно е, че Дринов устно завещава библиотеката и личния си архив (3000 документа) на родината си, които са пренесени от Харков през 1909 г. чрез Министерството на народното просвещение. Заслуги за неговото пренасяне и запазване имат проф. В. Златарски и Пенчо П. Славейков (тогава директор на Народната библиотека в София), които присъстват на тържествата, посветени на Гогол в Москва, и са натоварени да приемат библиотеката и архива на Дринов, както и да се погрижат за пренасянето на тленните му останки в София². Дриновият архив (Ф. 111), съхранен в Български исторически архив на Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“ е запазил старата си обработка и при дигитализиране се налага професионална намеса на архивисти и археографи.

Бъдещите планове на екипа от НА–БАН и от ИМИ–БАН са публикуваната информация да се обновява и разширява, така че всички ръкописи да имат разчетен вариант в PDF формат. Да се усъвършенства качеството на дигитализираните архивни единици с OCR технология, за да има възможност потребителят да търси, редактира и професионално да ги използва (при условие, че има нужните административни права). Разбира се, понататъшната работа ще определи какви насоки ще поеме дигиталният фонд – дали ще разширява броя на дигитализираните единици (т.е. количествено), или ще се допълва с нови теми (тематично).

Перспективите, свързани с бъдещето **количествено допълване** на дигиталния архив с нови документи³ от масива на НА–БАН, биха могли да се организират по следния начин:

I. Документи от биографичен характер

Данни, свързани с биографията на Дринов се срещат в неговата кореспонденция с някои от членовете на БКД, чийто архиви се пазят в НА–БАН. В писмото си от 29 март 1876 г. Дринов съобщава на деловодителя на Дружеството Тодор Пеев⁴ (ф. 22К) за това, че е защитил

в Московския университет дисертацията си „Южные славяне и Византия в X веке“ и е получил научната степен „Доктор по славянска филология“⁵. В кореспонденцията си с Васил Златарски⁶ (ф. 9К) той дава автобиографични сведения и спомени за създаването на БКД⁷.

В досието на фонд „М. Дринов“ се съхранява родословно му дърво, съставено през 1954 г. по сведения на Екатерина Дринова от Панагюрище. През 2013 г. Владимир Сафонов-Дринов, правнук на М. Дринов, публикува в книгата си, издадена на руски език във Воронеж⁸ и на български език от Академичното издателство в София, подробно родословно дърво на преките му наследници.

II. Документи от научната и творческата дейност

За богатото научно наследство на Дринов данни и коментари има в неговата обширна преписка с Васил Д. Стоянов⁹ (ф. 141К), Тодор Пеев и Константин Иречек¹⁰ (ф. 3К) по повод изпращането и публикуването на някои трудове и статии в „Периодическо списание“ (ПС) на БКД. Като първо научно издание, отпечатано в Браила през 1870 г., списанието е залог за съществуването на Дружеството дълги години. В новоосвободена България ПС се отпечатва през 1880 г. в София. Усилията на Дринов и К. Иречек са то да има наистина научно съдържание и да публикува белетристични, юридически и педагогически трудове¹¹. Съдържателната кореспонденция между двамата учени е публикувана през 1924 г. от Вл. Сис¹².

В „Периодическо списание“ Дринов публикува едни от първите си статии за българския език: „Няколко думи за изучаване и обработване на българския сегашен език и за народната ни книжнина въобще“¹³ и „За новобългарското азбуке“¹⁴, в които поставя въпроса за състоянието на българския книжовен език и формулира идеите си за неговата роля в утвърждаването на националното ни единство¹⁵. Неговите изследвания по важни исторически въпроси от нашата история са написани въз основа на писмени исторически паметници и с определен научен подход. Те разглеждат произхода на българите, историята на българската държава по времето на Самуил, Възраждането на българския народ, историята на българската църква, статистиката на населението в Княжество България и др.

Трудовете на Дринов¹⁶, толкова разнообразни и с принос в българската историография, са високо оценени от неговите съвременници. Запознат с „Поглед върху произхождението на българската църква от самото ѝ начало и до днес“, В. Златарски пише: „Дринов прави голяма услуга на българската книжнина, която чрез това съчинение встъпва в кръга на европейската книжнина“¹⁷.

Извори за колосалната научна дейност на Дринов се пазят в архива на Ив. Шишманов¹⁸ (ф. 11К) и в този на Кузман Шапкарев¹⁹ (ф. 15К). В кореспонденция с последния, Дринов активно се интересува от издаването на „Сборник за народни умотворения“ и набирането на средства за него, поставя за разискване езикови и правописни въпроси. Допълването на дигиталния архив с научни и творчески материали в PDF формат или с нов техен прочит с осъвременена археография ще даде възможност съчиненията на Дринов да се използват в електронен вид.

III. Документи за Дринов като член и председател на БКД

Най-многобройни са документите, които свидетелстват за заслугите на Дринов за създаването на БКД и за дейността му като пръв председател²⁰. В първите години след създаването той ясно формулира задачите на Дружеството: да се укрепи материално, да следва устава и да печата редовно и с интересно съдържание своето „Периодическо списание“. Тези важни въпроси са отразени в неговата кореспонденция с деловодителя Васил Д. Стоянов и с членовете на Настоятелството на Дружеството.

След сключването на Берлинския договор Дринов, завеждащ Отдела на просветните и книжовни дела в Княжеството, предприема действия заедно с В. Д. Стоянов, В. Друмев, Н. Ценов за пренасянето на дейността на Дружеството в София. По негово предложение и с решение на събранието на Дружеството на 28 октомври 1878 г. от Браила в София се изпращат „архивата, библиотеката и разни сбирки на Дружеството“ чрез Т. Икономов, делегат на Отдела на просвещението²¹. Усилията на Дринов за възстановяването на дейността на БКД в София и пренасянето на капиталите му в България е отразена в писмата му до К. Иречек²². През 1882 г. Иречек става министър на Народното просвещение и назначава Привременен управителен комитет²³, който възстановява и ръководи дейността на Дружеството. Кореспонденцията засяга въпроси, свързани с построяването на академична сграда²⁴, необходи-

мостта от активна научна и просветна дейност, за да се превърне Книжовното дружество в истинска Академия на науките, подобна на тези в Европа²⁵. В преписката на Дринов с Тодор Пеев, Васил Златарски, Васил Друмев (ф. 154 К), д-р К. Кръстев (ф. 47К) се срещат данни за издаването на „Периодическо списание“, за организирането и управлението на Дружеството, преминало през различни кризисни периоди и утвърдило се като единствен научен и авторитетен център в България. Дигитализирането на важни архивни документи за историята на БКД в Браила и София до началото на ХХ в. са свързани с личността на М. Дринов.

Малка част от от документите, представени в презентацията, са²⁶:

1. Протокол от дневника на Учредителното събрание на БКД за избора на М. Дринов за председател на Дружеството, 12 октомври 1869 г.²⁷
2. Обявление за създаването на Българското книжовно дружество в Браила през 1870 г., подписано от М. Дринов²⁸, в което се чете:

„Това всеобщо залагание на европейските и други народи към науката, особено в нашето столетие – отрази се благодатно и на българския народ...

Българите, които ако и полека, но толкова по-съзнателно, толкова по-вярно тръгваме вече в пътя на истинната цивилизация и напредък...

На тая наша народна сваят има да благодариме заедно, след много опитвания да си направим едно учреждение всенародно, на което единствена цел да бъде – разпространение на просвещението между народа ни.

Днес съществува такова учреждение под името „Българско книжовно дружество“, Браила, 26 май 1870 г.

Действителни членове:

Председател: М. Дринов

Член: В. Друмев

Деловодител: В. Д. Стоянов“.

3. Уставът на БКД, изработен по проект на М. Дринов през 1869 г.²⁹
4. Писмо на председателя М. Дринов до Софийското градско общинско управление за отпускане на петно за строеж на сграда на Дружеството от 1880 г.³⁰
5. Из акта за полагагане на основния камък на сградата на 5 октомври 1890 г. с подписа на Дринов³¹, в което се казва:

„Днес, петък, на петий октомврий хилядо осемстотин и деветдесета година от рождението Христово, осемдесет и четвърта от напечатването на първата новобългарска книга, двадесет и първа от основанието на Българското книжовно дружество и тринайсема от освобождението на България, в дните на Негово Царско Височество Фердинанд I, Български княз и при духовното началство на Негово Блаженство Йосиф I, Екзарх на всички българе, се положи основният камък на тая сграда на Българското книжовно дружество, след като се извърши водосвет в присъствието на Управителния съвет на Дружеството.

Назначението на тая сграда е да бъде сборно място на всички радатели за всестранното изучавание на българския народ и на отечеството му България за развитието на българския език и книжнина и за разработването и разпространението у нас науките изобщо; да бъде веществен белег на оная нравствена мощ, каквато представят просвещението и книжнината на един народ...

Председател: М. С. Дринов“.

6. Дневник на Главното събрание на БКД за избирането на М. Дринов за почетен член на БКД на 10 ноември 1898 г.; Благодарствено писмо на Дринов до председателя на Дружеството Ив. Евстр. Гешов от 17 декември 1898 г.³²

IV. Документи за служебната, обществената и политическата дейност на М. Дринов

Срещат се във фондовете на български учени и книжовници, някои от които заемат важно място в политическото управление на България в края на ХІХ и началото на ХХ в.: Драган Цанков (министър-председател на България и министър на външните работи и изповеданията), Цани Гинчев (общественик, депутат в Учредителното и I ВНС), Константин Иречек (министър на народното просвещение 1881–1882), д-р Димитър Моллов (министър на народното просвещение 1883–1884) и др.

Някои от документите по темата са:

1. „Записка за дейността на Временното руско управление в България“, прочетена от М. Дринов по поръчение на Императорския руски комисар княз А. М. Дондуков-Корсаков пред Народното събрание в България на 14 март 1879 г.³³

2. Открито писмо от 25 октомври 1881 г. до българските общини от Граждански комитет в състав: Др. Цанков, Хаджи Маню Стоянов и Ив. Шишманов, за избор на Държавен съвет, в който М. Дринов е предложен на първо място³⁴.

V. Оценки на съвременниците и последователите на Дринов

1. Писмото на П. Лавров до Ив. Шишманов от 30 март 1906 г., в което се чете: „*В лицето на Дринов ние загубихме един от на-достоините наши слависти и прекрасен човек*“³⁵.

2. Поздравителен адрес от българската научна общност, публикуван в „Сборник за юбилея на Дринов“ по повод 25 години преподавателска дейност в Харковския университет, от 11 октомври 1898 г.

3. Слово на В. Златарски по случай 30-годишната научна и книжовна дейност на М. Дринов, 17 април 1899 г., Харков.

Една от темите за допълването и разширяването на дигиталния архив е „Памет и почит“. Примери за това в нашето съвремие има много, данните за които са разпръснати в електронното и медийното пространство. Дринов е честван, най-вече юбилейно, в нашия обществен, културен и научен живот.

Така например на 10 октомври 2008 г. Българската академия на науките тържествено чества 139-ата си годишнина и 170-ата годишнина от рождението на първия си председател проф. Марин Дринов. На 20 октомври 2008 г. в Панагюрище е открита къща-музей с историко-етнографска експозиция, посветена на проф. М. Дринов.

Бронзов паметник на основателя на БКД (от 1911 г. БАН) проф. Марин Дринов се открива на 15 юни 2010 г. пред Академично издателство „Проф. Марин Дринов“. При състават кметът на София Йорданка Фъндъкова и ректорът на Харковския университет акад. на НАНУ В. Бакиров. Паметникът е направен изцяло с дарения от 46 академици, 47 член-кореспонденти, институти на Академията, 6 фирми, 2 фондации, Харковския национален университет „Василий Каразин“, 3-то СОУ в София, община Панагюрище. Автори на паметника са чл.-кор. арх. Атанас Ковачев и скулпторът Александър Хайтов³⁶. Същата година, на 30 ноември на фасадата на академичната сграда е поставен барелеф на големия учен.

Академията връчва ежегодно почетен плакет с неговия образ на институти и млади изследователи, медал на лента „Марин Дринов“ на бележити наши и чуждестранни учени. Честват се годишнини от рождението му с изложби, конференции с международно участие в България, провеждат се регулярно Дриновски четения в Харковския университет. Появяват се солидни трудове, като тези на проф. Л. Горина, посветени на фундаменталното му книжовно наследство, откриват се нови извори за неговия живот и творчество. Активна дейност провеждат училищата, носещи неговото име, в Панагюрище, София, Плевен и Кюстендил. Отзвук от тези мероприятия има сред българската общественост, пресата и в интернет.

Големият документален масив, разпръснат във фондовете на НА–БАН е солидна база за нови попълнения на цифровизираното издание „Дигитален архив Марин Дринов“. Количественото и тематичното допълване и обновяване на фонда ще даде възможност на изследователите свободно да използват дигиталните копия, както и да споделят изяви на почит към неговото дело. Запазването на документалното наследство, паметта на нацията е важна задача и цел на цялата архивна система, а неговото използване и интерпретиране – на изследователите. Нещо повече – допълването и разширяването на проекта е актуално и през тази година, когато Академията отбелязва своята 145-годишнина. Името на проф. Дринов е тясно свързано с изграждането на първите държавни институции, както и с избора на София за българска столица³⁷. Неговата творчество е част от културно-историческото наследство, запазването и изучаването на което ще бъде принос в мероприятията на Столичната община в надпреварата ѝ за културна столица на Европа през 2019 г.

¹ Пантев, А., Б. Гаврилов. 100-те най-влиятелни българи в нашата история. С., 1997, с. 113.

² Тилева, В. Архивът на Марин Дринов. / В. Тилева, З. Нонева // Марин Дринов – материали от българо-съветска научна конференция „150 години от рождението на М. Дринов“ и „110 години от Народна библиотека „Кирил и Методий“, ноември 1988. С., 1989, с. 227.

³ Посочена е само една малка част, тъй като подборът и броят на документите тепърва ще се уточнява.

⁴ Тодор Пейов (1838–1904) – учител и революционер. Сътрудник на В. Левски, а след неговата смърт – на Л. Каравелов и Хр. Ботев. Деловодител на БКД.

⁵ НА–БАН, ф. 1К, оп. 1, а.е. 416, л. 1–2.

⁶ Васил Златарски (1866–1935) – историк, продължител на научното дело на Дринов. Дописен (1898) и действителен член на БКД (1900), секретар и председател на Историко-филологическия клон на БКД и БАН.

⁷ НА–БАН, ф. 9К, а.е. 930, л. 1–2.

⁸ Дринов, А. А. Взгляд из окопа. Сафронов-Дринов, В. А. По следам моего прадеда. Воронеж, 2013, с. 217; Сафронов, А. А., В. А. Сафронов-Дринов. Поглед от окопа. По следите на моя пращядо (превод от руски език). С.: АИ „Проф. Марин Дринов“, 2013.

⁹ Васил, Д. Стоянов (1839–1910) – книжовник и общественик. Основател, деловодител (1869–1872) и председател на Привременния управителен комитет (1882–1884) и подпредседател на БКД в София (1884–1898). Редактор на БКД в Браила (1870–1872) и в София (1882–1884, 1887–1898).

¹⁰ Константин Иречек (1854–1918) – чешки учен, историк. Дописен (1872), редовен (1882) и почетен (1898) член на БКД. Има заслуги за възстановяване на дейността на БКД в София.

¹¹ НА–БАН, ф. 3К, а.е. 96, л. 105.

¹² Сис, Вл. Кореспонденцията на д-р Константин Иречек с Марин Дринов. – Годишник на народната библиотека в София за 1923, № 2, 1924, с. 121–131.

¹³ Периодическо списание, Браила, 1, 1870, № 1, с. 12–13.

¹⁴ Периодическо списание, Браила, 1870, № 2, с. 9–12.

¹⁵ Филипов, Н. Марин Дринов. – В: web „Библиотека Български писатели“. Под редакцията на Н. Аретов. Варна: LiterNet, 2004.

¹⁶ По-голяма част от тях БКД издава в два тома: Т. 1. Българска и славянска история, 1909. 688 с.; Т. 2. Българска църковна история и езикознание, 1911. 598 с.

¹⁷ Златарски, В. Н. Преглед на тридесетгодишната научно-книжовна дейност на проф. М. С. Дринов. // Сборниче за юбилея на Марин Дринов, 1869–1899. С., 1900, с. 43.

¹⁸ Иван Шишманов (1862–1928) – литературен историк, университетски преподавател, общественик. Действителен член на БКД (1902) и на редица чуждестранни дружества и академии.

¹⁹ Кузман Шапкарев (1834–1909) – учител, книжовник. Дописен (1875) и действителен член на БКД (1900).

²⁰ Голяма част от тях, съхранявани в Браилската архивна сбирка (фонд 1К, оп. 1), са публикувани. Документите от фонда на Дружеството, след прехвърлянето на неговата дейност в София, са по-малко известни: ф. 1К, оп. 2, а.е. 1, 8, 29, 41, 51, 52, 154, 174, 167, 250, 272, 263, 968.

²¹ Снегаров, Ив., П. Миятев, Д. Велева, Л. Костадинова. Документи за историята на БКД. Т. 2. С., 1966, с. 15.

²² НА–БАН, ф. 3К, а.е. 97, л. 2.

²³ НА–БАН, ф. 1К, оп. 2, а.е. 3.

²⁴ НА–БАН, ф. 3К, а.е. 96, л. 79–82

²⁵ НА–БАН, ф. 3К, а.е. 96, л. 89.

²⁶ Някои от документите по темата в PDF формат имат и разчетено съдържание.

²⁷ НА–БАН, ф. 1К, оп. 1, а.е. 12.

²⁸ НА–БАН, ф. 1К, оп. 1, а.е. 11.

²⁹ НА–БАН, ф. 1К, оп. 1, а.е. 3.

³⁰ НА–БАН, ф. 1К, оп. 2, а.е. 5, л. 3.

³¹ НА–БАН, ф. 1К, оп. 2, а.е. 89. Акът и първият устав са положени в основите на сградата на Академията при направата на първата копка.

³² НА–БАН, ф. 1К, оп. 2, а.е. 738.

³³ НА–БАН, ф. 129 К, а.е. 8.

³⁴ НА–БАН, ф. 43 К, а.е. 34; В ЦДА се съхранява протокол от заседание на Министерския съвет за разглеждане на проекта на М. Дринов за създаване на Държавен съвет от 21 август 1881 г.

³⁵ НА–БАН, ф. 11К, оп. 3, а.е. 825, л. 23 и 24.

³⁶ Христова, В. БАН откри паметник на Марин Дринов. // Дума, 16 юни 2010, № 135.

³⁷ В писмото си от 1 април 1906 г. до Ст. Добрович, началник на тайната канцелария на княз Фердинанд, проф. Ив. Шишманов пише: „Господарят навярно знае, че Дринов има между друго и тая заслуга, че по негово настояване се избра за столица на България София, като средище на целия Балкански полуостров“.